

BANK TIZIMIDA KORRUPSIYANING OLDINI OLISH YO`LLARI

*Oliy majlis senati, Senatning Fan, ta'lim va sog'liqni saqlash masalalari
qo'mitasi raisi*

Iminov Odiljon Karimovich

E-pochta: o_iminov@senat.uz

Bank-moliya akademiyasi tinglovchisi

Matyakubov Toxir Anvarovich

E-mail: mm-toxir@mail.ru

Annotatsiya: Korrupsiya, shaxsiy manfaatlar uchun ishonib topshirilgan hokimiyatni suiiste'mol qilish - bu butun dunyo bo'ylab jamiyatlarni qamrab oladigan, rivojlanishga to'sqinlik qiladigan, institutlarga ishonchni yo'qotadigan va tengsizlikni davom ettiradigan saraton kasalligidir. Ushbu tezis mamlakatlarning bank sohasidagi korrupsion holatlarni tahlil qilinadi.

Аннотация: Коррупция, злоупотребление вверенной властью в личных целях, является раковой опухолью, которая поражает общества во всем мире, препятствует развитию, подрывает доверие к институтам и увековечивает неравенство. В данной диссертации анализируются случаи коррупции в банковском секторе стран.

Abstract: Corruption, the abuse of entrusted power for personal gain, is a cancer that infects societies worldwide, hinders development, undermines trust in institutions, and perpetuates inequality. This thesis analyzes cases of corruption in the banking sector of countries.

Kirish

Mayda poraxo'rlikdan tortib yirik o'g'irlash sxemalarigacha korrupsiya turli ko'rinishlarda namoyon bo'ladi va jamiyatning barcha sohalariga, hukumat va biznesdan tortib, sog'liqni saqlash va ta'limgacha kirib boradi. Bu keng tarqalgan hodisa qonun ustuvorligini buzadi, iqtisodiy tizimlarni va jamiyat farovonligini xavf ostiga qo'yadi, uning zararli oqibatlariga qarshi birgalikda kurashishni talab qiladi.

Korrupsiya sog'liqni saqlash, ta'lim va infratuzilma kabi davlat xizmatlari uchun mo'ljallangan resurslarni korruptionerlarning chontagiga yo'naltirish orqali jamiyat tuzilishini putur yetkazadi. Bu chalg'itish davlat xizmatlarining noadekvat bo'lishiga, tengsizlikning kuchayishiga va iqtisodiy o'sishga to'sqinlik qilishga olib keladi. Jamiyatning eng himoyasiz a'zolari, jumladan, kambag'allar, marginal guruqlar va kelajak avlodlar korrupsiya oqibatlarini, qashshoqlik va mahrumlik davrlarini davom ettirishning asosiy og'irligini o'z zimmalariga oladilar.

Bank sektoridagi korrupsiya moliyaviy institutlarning obro'siga putur etkazadigan, aholi ishonchini yo'qotadigan va iqtisodiy barqarorlikka jiddiy tahdid soladigan doimiy va makkor muammodir. Banklar ichidagi poraxo'rlik va firibgarlikdan tortib, pul yuvish va o'zlashtirishga qadar bo'lgan noqonuniy faoliyatning murakkab tarmog'i ushbu keng tarqalgan muammoga qarshi kurashish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar zarurligini ta'kidlaydi.

Bank korruptsiyasining murakkabligi ichki va tashqi sub'ektlarning til biriktirishi, tartibga soluvchi nazoratning zaifligi va noqonuniy operatsiyalarini yashirish uchun ishlataladigan murakkab moliyaviy vositalar bilan murakkablashadi. Amaldagi me'yoriy-huquqiy baza va korruptsiyaga qarshi qonunlarga qaramasdan, korruptsiya amaliyotlarining moslashuvi va moliyaviy daromad olishning jozibadorligi bank tizimidagi korruptsiyani yo'q qilishga qaratilgan sa'y-harakatlarni qiyinlashtirmoqda.

Bank korruptsiyasiga qarshi kurashning asosiy muammolaridan biri moliya institutlarida shaffoflik va hisobdorlikning yo'qligi hisoblanadi. Bank operatsiyalarining shaffofligi, murakkab mulk tuzilmalari va offshor hisoblardan foydalanish noqonuniy mablag'lar oqimini kuzatish va aybdorlarni javobgarlikka tortishni qiyinlashtiradi. Adekvat oshkorlik choralarisiz, korruptionerlar bo'shliqlardan foydalanishi va jazosiz holda firibgarlik faoliyati bilan shug'ullanishi mumkin.

Banklardagi korruptsiyani oldini olish va aniqlash uchun tartibga solish va nazoratni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega. Nazorat qiluvchi organlar korruptsiyaga qarshi qonunlarga rioya etilishini nazorat qilish, tekshiruvlar o'tkazish va korruptsiyaga aloqador muassasalar va shaxslarga nisbatan jazo choralarini qo'llash uchun vakolat, resurslar va tajribaga ega bo'lishi kerak. Tafovutlarni bartaraf etish va tartibga soluvchi arbitrajning oldini olish uchun ham milliy, ham xalqaro darajada tartibga solish salohiyati va hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Noqonuniy mablag'larning bank tizimiga kirib kelishi va qonuniy kanallar orqali yuvilishining oldini olishda jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi (AML) va "mijozingni bil" (KYC) mexanizmlarini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Blokcheyn va sun'iy intellekt kabi ilg'or texnologiyalar bilan birlashtirilgan mustahkam AML ramkalari shubhali tranzaktsiyalarini aniqlashni yaxshilash, tegishli tekshirish jarayonlarini yaxshilash va pul yuvish va terrorizmni moliyalashtirish xavfini kamaytirishi mumkin.

Xodimlarni o'qitish va axloqiy yetakchilik banklarda korruptsiyaga qarshi samarali strategiyaning muhim tarkibiy qismidir. Axloqiy xulq-atvor, halollik va ma'lumot tarqatishni targ'ib qiluvchi o'quv dasturlariga sarmoya kiritish xodimlarga korruption amaliyotlarni tan olish va hisobot berish imkonini beradi. Yuqori rahbariyatdan tortib to yaxlitlik, oshkorlik va javobgarlik madaniyatini tarbiyalash korruptsiyaga nisbatan

murosasiz yondashuvni rivojlantirishi va huquqbuzarliklar haqida xabar berish uchun xavfsiz muhit yaratishi mumkin.

Bank korrupsiyasiga qarshi global kurashda davlat va xususiy sektor, fuqarolik jamiyati va xalqaro tashkilotlarning hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Ma'lumot almashish, tergovlarda o'zaro yordam va transchegaraviy moliyaviy jinoyatlarga qarshi kurashish bo'yicha muvofiqlashtirilgan harakatlar noqonuniy tarmoqlarni buzish va pul yuvish operatsiyalarini yo'q qilishga yordam beradi. Birgalikda ishslash orqali manfaatdor tomonlar bank tizimining korruption ta'sirlarga qarshi chidamliligini kuchaytirishi va halollik va adolat tamoyillarini qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xikmatullayevich, A. S. (2023). BANK TIZIMIDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH CHORALARI. Scientific Impulse, 2(15), 844-846.
2. Raximjonova, N. (2023). AYRIM XORIJIY DAVLATLARDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH VA UNDA "KOMPLAENS-NAZORAT" TIZIMINING O 'RNI. Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук, 3(12), 89-95.
3. Tohir og'li, B. R. (2022). KORRUPSIYANING ASOSIY ILDIZI VA UNING RIVOJLANIB BORAYOTGAN JAMIYAT VA FAOLIYATGA TA'SIRI. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(4), 705-708.
4. Tulkunovich, A. E. Z. (2024, March). O 'ZBEKİSTONDA YASHIRIN İQTISODİYOTGA QARSHI KURASHISH VA KORRUPSIYANI BARTARAF ETISH BO 'YICHA KOMPLAENS NAZORAT TİZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. In Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences (Vol. 3, No. 4, pp. 1-9).